

לְבַנְיִינָה שֶׁל הַלֵּבָה

שיעורי הלכות שבת שהעביר מו"ר רה"י בביהמ"ד בשבת קודש
מלאכת דש (13) – הקפאת מים וזחנת קרטיב בשבת

אדם לוקח מים ומקפיאם לקרח הרי הוא יוצר דבר חדש שמבטל את המים מתורת משקה. מאידך כאשר אדם לוקח קרח ומפשירו הרי הוא חושב עליו למשקה עוד קודם ההפשרה ואם כן הקרח כבר נחשב כמשקה ואין בהפשרתו אח"כ יצירה חדשה.

לשיטתו בפעולת יצירת הקרח יש בעיה של מוליד, והקרח שנוצר הרי הוא נולד ואסור אף בדיעבד.

דעות שאר הפוסקים

הגרש"ז אורבאך זצ"ל⁴ סבר שאין זה נחשב דבר חדש מכמה טעמים, וביניהם כיוון שהמים שקפאו אינם עומדים בעצמם במצב זה אלא רק מכוח המקפיא, ובכל זאת החמיר כי "כבר הורה זקן" הגאון מטשעבין. אחרונים אחרים החמירו בזה לכתחילה אך הקלו בדיעבד,⁵ ורבים הקלו בזה לגמרי.⁶ יש שיטות המחמירות ביו"ט בדין נולד יותר מבשבת, וכך נקט הרמ"א בהל' יו"ט, בעקבות זאת היו שסברו להקל בהפשרת קרח בשבת אך החמירו ביו"ט.

למעשה נראה שנכון להחמיר לכתחילה ולהקל במקום הצורך, וכל שכן שיש מקום להקל לפוסקים כשו"ע שאינו חושש לנולד בהמסת מים.

⁴ מובא בשמירת שבת כהלכתה, פרק י הערה יד.

⁵ ראה ציץ אליעזר (חלק ו סימן לד) שהקל לצורך אורחים ומשום עונג שבת. וכעין זה בשבט הלוי (חלק ג סימן נה).

⁶ ראה יחווה דעת חלק א סוף סימן ל.

בפעם הקודמת עסקנו בגלידה שנמסה ועמדנו על מחלוקת הראשונים בסוגיה שממנה נובעת מחלוקתם של השו"ע והרמ"א.

בברייתא בדף נא: נאמר שאין מרסקין את השלג, השו"ע סבר כרמב"ם שאיסור זה הוא גזירה משום סחיטת פירות השייכת לדש ולכן האיסור הוא רק כשמרסק ממש. אך הרמ"א חשש לדעת ספר התרומה שהבין שמדובר באיסור נולד, שעצם יצירת הדבר החדש אסורה אף כשזה נעשה ממילא, ולכן אסר להניח שומן ליד מדורה אף שאינו מרסקו בידיו. אם כבר הומס שומן בדרך זו אף הרמ"א מתירו בדיעבד.¹

מדברים אלו מובן שע"פ הרמ"א יש בעיה של נולד כאשר יוצרים מקרח מים. האם יש נולד גם באופן ההפוך, כאשר הופכים מים לקרח? או כאשר מקפיאים מיץ ועושים ממנו קרטיבים?

חדושו של הגאון מטשעבין

הגאון מטשעבין² בעל 'דובב מישרים' רצה לטעון שגם בפעולה ההפוכה יש בעיה של נולד אף לדעת הרמב"ן. בברייתא בנדה³ שנינו שהשלג אינו לא אוכל ולא משקה ואינו מקבל טומאה, אך אם חשב עליו למשקה הרי הוא מטמא טומאת משקין. מובן מכאן שאם

¹ בארנו שם שדין קרח שהופשר חמור יותר, והרמ"א יאסור אותו אף בדיעבד.

² דובב מישרים, חלק א, סימן נה.

³ נדה יז.

